

BAB I

BUBUKA

1.1 Kasang Tukang Panalungtikan

Manusa salaku mahluk hirup miboga fungsi salaku mahluk sosial (*homo socius*) anu hartina manusa teu bisa hirup sosorangan, tapi butuh batur pikeun kahirupanana. Ku kituna, manusa hirup dina hiji kelompok anu disebut masarakat sangkan bisa sosialisasi jeung jalma séjénna. Dina kahirupan masarakat, aya kabiasaan-kabiasaan dumasar kana paripolah jeung akal budi nu dipiboga ku manusa sorangan. Satuluyna, ieu kabiasaan-kabiasaan téh kaasup kana cara mikir jeung cara tindak lakuna sok disebut kabudayaan. Antara kabudayaan jeung masarakat silih mangaruhan, sabab kabudayaan mangrupa hal anu ngatur kahirupan manusa. Manusa moal bisa hirup saupama euweuh budaya, kitu ogé budaya. Budaya moal aya lamun euweuh manusa, sabab budaya mangrupa hasil tina pikiran manusa anu dipaké tur dijadikeun aturan hirup pikeun manusa.

Numutkeun Danadibrata (2009, kc.108), budaya asal kecapna tina “*Budi*” jeung “*Daya*” anu hartina usaha, tanaga, karep, pikiran, jeung perasaan jelema. Sedengkeun harti kabudayaan éta sorangan nya éta hasil, tanaga, pikiran, sarta parasaan jelema guna nambahan kasenangan jeung kani’matan jelema ku rupa-rupa akal jelema.

Kabudayaan téh raket patalina jeung adat. Danadibrata (2009, kc. 4), nétélakeun yén adat téh nya éta kabiasaan, tali paranti, kasopanan anu geus turun-tumurun. Upacara ruwatan bumi hajat buruan mangrupa salah sahiji adat kabiasaan anu diturunkeun ka tiap generasi. Upacara ieu sok dilaksanakeun dina bulan Muharram. Prosesi Upacara ruwatan bumi hajat buruan diayakeun pikeun ngébréhkeun rasa sukur, ngaraketkeun silaturahmi antar masarakat sabudeureun Kampung Cikareumbi jeung pikeun tolak bala.

Di Kampung Cikareumbi masih aya kénéh hiji kelompok masarakat anu nyekel pageuh kana tradisi karuhunna, masarakat Kampung Cikareumbi anu umumna geus kapangaruhan ku arus *modérnisasi*, anu ku sawaréh masarakat hususna generasi ngora nganggap yén éta tradisi téh dianggap kuna atawa geus teu

Dciky Rayadin, 2015

**UNSUR SEMIOTIK DINA UPOCARA RUWATAN BUMI HAJAT BURUAN DI KAMPUNG CIKAREUMBI
DESA CIKIDANG KACAMATAN LEMBANG KABUPATEN BANDUNG BARAT PIKEUN BAHAN
PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA DI SMA KELAS XII**

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

luyu jeung kamekaran jaman, sarta aya sababaraha bagian anu dianggap méngpar tina ajaran agama. Ku lantaran kitu, kawilang penting pikeun urang mikawanoh kana unggal simbol-simbol nu dipaké dina tradisi upacara ruwatan bumi hajat buruan sangkan teu patukang tonggong jeung ajaran agama anu diagem. Padahal saupama diteuleuman, dina éta tradisi téh tangtu miboga ajén-ajén anu luhung, ti mimiti kasang tukangna, pakakas-pakakas anu digunakeunana, prak-prakanna, nepi ka sasajén nu miboga simbol-simbol nu aya patalina jeung kahirupan masarakat Sunda.

Ajén-ajén anu nyampak dina upacara ruwatan bumi hajat buruan téh salah sahijina disilokakeun dina rupa-rupa simbol. Ari anu disebut simbol téh nya éta lambang atawa cicirén (Danadibrata, 2009, kc. 639). Lambang téh nya éta perlambang, warna, tanda atawa gambar anu ngandung harti hal atawa barang anu abstrak anu aya hartina (Sudaryat, 2010, kc. 20). Ku kituna, bisa katitén yén dina simbol-simbol anu aya dina upacara ruwatan bumi hajat buruan téh lain ngan saukur simbol, tapi aya harti atawa maksud anu nyamuni, anu satuluyna bakal dipedar jeung dipaluruh sacara gemet. Pikeun ngaguar simbol-simbol nu nyangkaruk dina upacara ruwatan bumi hajat buruan, panalungtik ngagunakeun tiori sémiotik Charles Sander Peirce. Sémiotik nya éta hiji élmu atawa métode analisis anu maluruh ngeunaan tanda (Sobur, 2013, kc. 15). Peirce (dina Sobur 2013, kc. 157), ngabédakeun tilu rupa tanda nurutkeun sipat patalina antara pananda jeung patanda, nya éta ikon, indéks, jeung simbol.

Sanggeus kapaluruh ngagunakeun ulikan sémiotik, bakal kapanggih tujuan jeung ajén-ajén anu nyangkaruk dina simbol-simbol nu aya dina upacara ruwatan bumi hajat buruan. Salian éta masarakat kudu apal kumaha prak-prakan upacara ruwatan bumi hajat buruan. Ku kituna, ieu panalungtikan museurkeun kana struktural jeung sémiotik nu aya dina upacara ruwatan bumi hajat buruan pikeun bahan pangajaran di sakola. Ngaliwatan ieu panalungtikan, dipiharep generasi ngora wanoh kana upacara adat tradisional hususna upacara ruwatan bumi hajat buruan nu aya di Kampung Cikareumbi Désa Cikidang Kacamatan Lembang Kabupatén Bandung Barat, sangkan generasi ngora miboga kereteg pikeun ngamumulé kabudayaan nu aya di tatar Sunda.

Dciky Rayadin, 2015

UNSUR SEMIOTIK DINA UPOCARA RUWATAN BUMI HAJAT BURUAN DI KAMPUNG CIKAREUMBI DESA CIKIDANG KACAMATAN LEMBANG KABUPATEN BANDUNG BARAT PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA DI SMA KELAS XII

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Tina sababaraha skripsi di Departemen Pendidikan Bahasa Daerah anu dibaca, geus loba panalungtikan anu medar ngeunaan ulikan sémiotik, diantaranya: “Unsur Sémiotik dina Upacara Rewahan di Desa Taraju Kac. Sindangsirna Kab. Kuningan Pikeun Pangajaran Maca Artikel Budaya di SMA Kelas XII” ku Susi Susanti (2014), “Unsur Sémiotika dina Tradisi Nyepuh di Desa Ciomas Kecamatan Panjalu Kabupatén Ciamis Pikeun Bahan Pangajaran Maca Artikel di SMA” ku Krisna Amelia (2014), “Simbol-Simbol Kasenian Goong Rénténg di Désa Cisarua Kacamatan Cisarua Kabupatén Sumedang Pikeun Bahan Pangajaran Maca Kelas XII (Ulikan Sémiotik)” ku Usép Nandang (2013), “Kasenian Bring-Brung di Kalurahan Ledeng Kacamatan Cidadap Kota Bandung pikeun Pangajaran Maca di SMA (ulikan struktural-sémiotik)” ku Dwi Komarasari (2013), sarta “Fungsi Simbol Dina Upacara Tradisi Ruatan Bumi di Kampung Banceuy Kecamatan Ciater Kabupatén Subang” ku Virda Sufia Haetami (2011).

Kalayan nilik kana éta tinimbangan, panalungtikan ieu dibéré judul “Unsur Sémiotik dina Upacara Ruwatan Bumi Hajat Buruan di Kampung Cikareumbi Désa Cikidang Kacamatan Lembang Kabupatén Bandung Barat Pikeun Pangajaran Maca Artikel Budaya di SMA Kelas XII”, tangtu waé aya bédana jeung kaonjoyanna antara judul nu baris ditalungtik jeung judul nu geus aya, diantaranya sumber data anu ditalungtik, upacara ruwatan bumi hajat buruan di kampung Cikareumbi can aya nu ngagarap sarta dina ieu panalungtikan leuwih ngulik kana unsur semiotik anu aya dina upacara ruwatan bumi hajat buruan jeung can loba nu ngalarapkeun hasil panalungtikan kana bahan pangajaran maca artikel budaya di SMA kelas XII.

1.2 Rumusan Masalah

Dumasar kana kasang tukang anu geus diébréhkeun di luhur, sangkan anu jadi masalah dina ieu panalangtikan teu lega teuing ambahanana, masalah-malahna baris dirumuskeun saperti ieu di handap.

- 1) Kumaha sajarah upacara ruwatan bumi hajat buruan di Kampung Cikareumbi Désa Cikidang Kacamatan Lembang Kabupatén Bandung Barat?

Dciky Rayadin, 2015

**UNSUR SEMIOTIK DINA UPOCARA RUWATAN BUMI HAJAT BURUAN DI KAMPUNG CIKAREUMBI
DESA CIKIDANG KACAMATAN LEMBANG KABUPATEN BANDUNG BARAT PIKEUN BAHAN
PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA DI SMA KELAS XII**

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

- 2) Kumaha prak-prakanana upacara ruwatan bumi hajat buruan di Kampung Cikareumbi Désa Cikidang KacamatanLembang KabupaténBandung Barat?
- 3) Kumaha unsur sémiotik dina upacara ruwatan bumi hajat buruan di Kampung Cikareumbi Désa Cikidang KacamatanLembang KabupaténBandung Barat?
- 4) Naha hasil panalungtikan upacara ruwatan bumi hajat buruan di Kampung Cikareumbi Désa Cikidang KacamatanLembang KabupaténBandung Barat bisa dilarapkeun kana bahan pangajaran maca artikel budaya di SMA kelas XII?

1.3 Tujuan Panalungtikan

1.3.1 Tujuan Umum

Luyu jeung kasang tukang sarta rumusan masalahna, ieu panalungtikan miboga tujuan umum, nya éta pikeun meunangkeun gambaran ngeunaan upacara ruwatan bumi hajat buruan di Kampung Cikareumbi Désa Cikidang KacamatanLembang KabupaténBandung Barat sarta nganalisis tanda-tanda anu nyampak di jerona.

1.3.2 Tujuan Husus

Ari tujuan hususna, nya éta pikeun nganalisis jeung ngadéskripsikeun hal-hal ieu di handap.

- 1) Sajarah upacara ruwatan bumi hajat buruan di Kampung Cikareumbi Désa Cikidang KacamatanLembang KabupaténBandung Barat.
- 2) Prak-prakan upacara ruwatan bumi hajat buruan di Kampung Cikareumbi Désa Cikidang KacamatanLembang KabupaténBandung Barat.
- 3) Unsur sémiotik upacara ruwatan bumi hajat buruan di Kampung Cikareumbi Désa Cikidang KacamatanLembang KabupaténBandung Barat.
- 4) Ngalarapkeun hasil panalungtikan upacara ruwatan bumi hajat buruan di Kampung Cikareumbi Désa Cikidang KacamatanLembang KabupaténBandung Barat pikeun bahan pangajaran maca artikel budaya di SMA kelas XII.

1.4 Mangpaat Panalungtikan

1.4.1 Mangpaat Tioritis

Mangpaat tioritis ieu panalungtikan nya éta sangkan bisa méré pangaweruh ka masarakat dina hal kabudayaan, hususna ngeunaan upacara adat nu aya di tatar Sundapikeun maluruh tanda-tanda anu nyampak dina upacara ruwatan bumi hajat buruan di kampung Cikareumbi désa Cikidang kacamatan Lembang kabupatén Bandung Barat.

1.4.2 Mangpaat Praktis

Mangpaat praktis anu dipiharep bisa dihontal tina ieu panalungtikan nya éta saperti ieu di handap.

- 1) Pikeun masarakat, bisa numuwuhkeun kareueus kana budaya Sunda nu aya di sabudeureunana, anu satuluyna bisa numuwuhkeun karep pikeun ngariksa budaya Sunda.
- 2) Pikeun guru bisa nambahan pangaweruh dina ngamekarkeun bahan pangajaran maca ku cara maké simbol-simbol dina upacara ruwatan bumi hajat buruan jadi bahan pangajaran.
- 3) Pikeun siswa, bisa mikawanoh upacara adat nu aya disabudeureunana jeung maham kana simbol-simbol dina upacara upacara ruwatan bumi hajat buruan.
- 4) Pikeun panalungtik, bisa mikanyaho leuwih teleb ngeunaan upacara ruwatan bumi hajat buruan, jeung numuwuhkeun kareueus kana budaya Sunda hususna upacara tradisional nu aya disabudeureun panalungtik.

1.5 Raraga Tulisan

Raraga tulisan miboga fungsi pikeun méré gambaran ngeunaan léngkah-léngkah dina panalungtikan. Ieu panalungtikan disusun jadi lima bab.

Bab I mangrupa bubuka, anu medar ngeunaan kasang tukang panalungtikan, rumusan masalah, tujuan panalungtikan, mangpaat panalungtikan, jeung sistematika tulisan.

Dciky Rayadin, 2015

UNSUR SEMIOTIK DINA UPOCARA RUWATAN BUMI HAJAT BURUAN DI KAMPUNG CIKAREUMBI DESA CIKIDANG KACAMATAN LEMBANG KABUPATEN BANDUNG BARAT PIKEUN BAHAN PANGAJARAN MACA ARTIKEL BUDAYA DI SMA KELAS XII

Universitas Pendidikan Indonesia | repository.upi.edu | perpustakaan.upi.edu

Bab II eusina tiori-tiori ngeunaan kabudayaan, kasenian, upacara ruwatan bumi hajat buruan, struktural jeung sémiotik, pangajaran maca, panalungtikan saméméhna, jeung kalungguhan tioritis panalungtik.

Bab III eusina ngeunaan métodologi panalungtikan anu digunakeun dina ieu panalungtikan, boh métode panalungtikan boh prak-prakanana dina ngolah data tina hasil panalungtikan, désain panalungtikan, partisipan jeung tempat panalungtikan, téknik panalungtikan, jeung analisis data panalungtikan.

Bab IV eusina ngeunaan hasil jeung pedaran panalungtikan, anu eusina ngawengku sajarah upacara ruwatan bumi hajat buruan, prak-prakkan upacara ruwatan bumi hajat buruan, analisis data hasil panalungtikan dumasar ulikan sémiotik pikeun bahan pangajaran maca artikel budaya di SMA kelas XII.

Bab V eusina ngadéskripsikeun kacindekan jeung rékoméndasi. Kacindekan mangrupa intisari tina sakabéh pedaran. Ari sub bab rékoméndasi ditepikeun ku nu nulis ka nu maca sangkan ieu skripsi méré mangpaat pikeun ka hareupna.